

Soạn bài Từ ngôn ngữ chung đến lời nói cá nhân - Ngữ văn 11

PHẦN LUYỆN TẬP

Câu 1. Trong hai câu thơ dưới đây, từ *thôi* in đậm đã được tác giả sử dụng với nghĩa thế nào?

*Bác Dương thôi đã **thôi** rồi*

Nước mây man mác ngậm ngùi lòng ta.

(Nguyễn Khuyến - *Khóc Dương Khuê*)

Trả lời:

- Chữ *thôi* nghĩa gốc tức là chấm dứt, kết thúc một hoạt động nào đó (thôi học, thôi việc,...).

- Trong câu thơ của Nguyễn Khuyến, từ *thôi* (thứ hai) được dùng với nghĩa chấm dứt, kết thúc cuộc đời, cuộc sống. Cách dùng này là sự sáng tạo nghĩa mới cho từ *thôi*. Nó thể hiện rõ dấu ấn lời nói cá nhân của Nguyễn Khuyến.

Câu 2. Nhận xét về cách sắp xếp từ ngữ trong hai câu thơ sau. Cách sắp đặt như thế tạo được hiệu quả giao tiếp như thế nào?

Xiên ngang mặt đất, rêu từng đám,

Đâm toạc chân mây, đá mấy hòn.

(Hồ Xuân Hương - *Tự tình*)

Trả lời:

Về cách sắp đặt từ ngữ:

- Các cụm danh từ (*rêu từng đám, đá mấy hòn*) đều đảo danh từ trung tâm lên trước tổ hợp định từ + danh từ chỉ loại.

- Các câu đều có hình thức đảo trật tự cú pháp: Sắp xếp bộ phận vị ngữ (động từ + bổ ngữ: *xiên ngang - mặt đất, đâm toạc - chân mây*) lên trước chủ ngữ (*rêu từng đám, đá mấy hòn*).

Sự sắp xếp của Hồ Xuân Hương khiến cho bức tranh thiên nhiên được miêu tả trong hai câu thơ hiện lên sắc sảo, đầy cá tính. Nó vừa tạo nên âm hưởng, vừa tô đậm các hình tượng thơ đồng thời cũng thể hiện nổi bật tâm trạng của nhân vật trữ tình.

Câu 3. Tìm thêm những ví dụ thể hiện được quan hệ giữa cái chung và cái riêng như quan hệ giữa ngôn ngữ chung của xã hội và lời nói riêng của cá nhân.

Trả lời:

Soạn bài Từ ngôn ngữ chung đến lời nói cá nhân - Ngữ văn 11

Quan hệ giữa ngôn ngữ chung và lời nói cá nhân là quan hệ giữa cái chung và cái riêng. Trong hiện thực, có rất nhiều hiện tượng cũng có mối quan hệ như vậy:

- Ví dụ: Một chiếc tivi Samsung là sự hiện thực hóa của loại máy thu hình. Nó mang đầy đủ những đặc điểm chung của thể loại máy này (có bóng hình, có loa,...) song nó lại mang những đặc điểm riêng của thương hiệu.

- Có thể nêu ví dụ khác về mối quan hệ giữa giống loài và từng cá thể, chẳng hạn: Giữa chim bồ câu với loài chim, giữa một con cá cụ thể với một loài cá,...